

2. Про внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 року № 232 [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 верес. 2015 р. № 713. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/713-2015-%D0%BF>. – Назва з екрана.

Голуб О. В. – здобувач вищої освіти ступеня «магістр» навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ;

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ **Севрук В. Г.**

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Економіка України сьогодні проходить випробування в умовах зниження ВВП, зростання інфляції та бюджетного дефіциту, гострої кризи державних фінансів, грошової і банківської системи, відтоку капіталу, значної боргової залежності та загострення соціальної напруги населення. Глибина та масштаб загроз економіці України потребують переосмислення суті та значення економічної безпеки держави, зумовлюють необхідність запровадження дієвого механізму попередження ризиків і загроз національній економіці. У тяжкому стані перебуває реальний сектор економіки та рівень економічної безпеки України за умов низького рівня інвестиційно-інноваційного розвитку держави, розширення експортного потенціалу, пільгового кредитування, активізації державних програм підтримки стратегічно важливих галузей економіки. Оцінюючи масштабність назрілих проблем актуальною стає потреба в детальному дослідженні, змісту, виду, чинників виникнення та способу поширення загроз економічній безпеці України. Основними загрозами економічній безпеці України на сучасному етапі є: високий рівень тіньової

економіки, зростання інфляції та бюджетного дефіциту, зменшення валового нагромадження основного капіталу, зростання рівня безробіття, несприятливий інвестиційний клімат, надто високий рівень державного боргу, неконтрольовані міграційні процеси, політична нестабільність тощо. Удосконалення наявних і розроблення нових механізмів стратегічного управління економічною безпекою України мають сприяти підвищенню конкурентоспроможності та життєздатності національної економіки загалом [1].

На відміну від чинного законодавства, у науковій літературі запропоновано різні критерії класифікації загроз економічній безпеці. На підставі узагальнення результатів попередніх досліджень можна запропонувати багатокритеріальну класифікацію загроз економічній безпеці держави.

Найбільш поширеним у науковій літературі є поділ загроз економічній безпеці держави за місцем їх виникнення на внутрішні та зовнішні відносно до об'єкта безпеки. Відповідно, зовнішні загрози виникають у зовнішньому середовищі об'єкта, а внутрішні – зумовлені станом самого об'єкта безпеки.

Існують різні підходи до розподілу загроз на внутрішні та зовнішні. Деякі дослідники до зовнішніх загроз економічній безпеці держави зараховують загрози з боку будь-якої іншої держави, а до внутрішніх – загрози від будь-якого громадянина або об'єднання людей [2].

З точки зору сучасних концепцій забезпечення економічної безпеки держави найбільшої вагомості набуває класифікація загроз на реальні та потенційні. Цей поділ здійснюється за ймовірністю (ступенем ризику) виникнення умов, за яких настає небезпека реалізації національних економічних інтересів. На думку В. Пироженко [3], за ступенем ризику настання небажаних подій їх потрібно розподіляти на: потенційний виклик (дуже малий ризик), реальний виклик (малий ризик), потенційну загрозу (середній ризик), реальну загрозу (великий ризик) та реальну небезпеку (дуже великий ризик). У цьому контексті потенційна загроза – це негативні зміни, які можуть виникнути у зв'язку з певним явищем, подією чи обставинами, а реальна загроза – це негативні зміни, які вже сталися.

За потенційної загрози існує ймовірність завдання певної шкоди (збитку) економічній безпеці країни, але її масштаби не

становлять небезпеки для реалізації національних економічних інтересів. У разі ж реальної загрози завдається значна шкода (збиток) економічній безпеці країни, масштаби якої перешкоджають реалізації національних економічних інтересів. Якщо потенційна загроза має бути попереджена з метою недопущення її негативного впливу на реалізацію національних економічних інтересів, то реальна загроза потребує негайної реакції з боку органів державної влади шляхом застосування конкретних заходів прямої протидії загрози з метою мінімізації її деструктивного впливу на економічну безпеку держави та запобігання її переростання у реальну небезпеку.

За ступенем небезпеки, тобто рівнем впливу на інтегральний показник економічної безпеки держави, загрози розподіляють на особливо небезпечні (з максимальним рівнем впливу), небезпечні (з середнім рівнем впливу) та потенційно небезпечні (з мінімальним рівнем впливу). У разі відсутності адекватного реагування на реальні загрози економічній безпеці держави вони в короткотерміновий період здатні трансформуватися з потенційно небезпечних у небезпечні чи особливо небезпечні, що чинять деструктивний вплив на систему економічної безпеки держави.

Визначення рівня впливу загроз на інтегральний показник економічної безпеки держави, класифікація їх за ступенем небезпеки і прогнозування можливих тенденцій розвитку потенційних і реальних загроз є основною складовою діагностики та моніторингу в системі забезпечення економічної безпеки держави.

Залежно від прояву джерела загрози їх групують на загрози з традиційною формою реалізації та з нетрадиційною формою реалізації. Джерела загроз – це те, що породжує (продукує) загрозу. Ними можуть бути явища, процеси, події, юридичні чи фізичні особи, держави чи групи держав, наявність або діяльність яких створюють або можуть створювати небезпеку щодо реалізації національних економічних інтересів. Класифікація загроз за формою прояву їх джерел дає змогу здійснювати попередження їх виникнення. Найчастіше зустрічаються традиційні форми реалізації загроз, пов'язані з дією різного роду економічних інструментів в умовах ринкових відносин, які досить часто використовують для завдання збитків

конкурентам економічними методами. Нетрадиційні форми реалізації загроз полягають в цілеспрямованій дезорганізації фінансово-кредитної системи країни шляхом здійснення організованих економічних атак іншими держави або недержавними суб'єктами.

Залежно від можливості впливу на загрози та джерела їх виникнення загрози розподіляють на керовані, які піддаються впливу, та некеровані, що не піддаються впливу на них з боку органів державної влади.

Відповідно до особливостей виникнення, загрози економічній безпеці поділяють за раптовістю та періодичністю виникнення, а також за часом прояву. За раптовістю настання загрози економічній безпеці держави можуть бути: прогнозовані, які можна передбачити за допомогою аналізу тенденцій основних макроекономічних показників; раптові, для яких характерна короткотерміновою дія джерела загрози; миттєві, які виникають в результаті непрогнозованих явищ і подій. Причому окремі загрози за періодичністю виникнення можуть мати систематичний або періодичний характер і проявлятися постійно чи через певні проміжки часу, а інші загрози є одноразовими.

Залежно від часу прояву деструктивного впливу загрози економічній безпеці держави класифікують на актуальні та перспективні. Негативний вплив перспективних загроз проявляється через значний проміжок часу після їх настання, на відміну від актуальних загроз.

Відповідно до терміну дії, загрози можуть бути постійні або тимчасові. В умовах функціонування ефективної системи забезпечення економічної безпеки держави загрози мають тимчасовий характер, а також можуть бути поточні, коротко- або довготермінові (залежно від періоду їх ліквідації). Система своєчасного виявлення та передбачення загроз не дає їм змогу перетворюватися з тимчасових на постійні.

Відповідно до тривалості деструктивного впливу, можна класифікувати загрози на системні та додатково набуті. В сучасних умовах функціонування національної економіки України окремі загрози внаслідок відсутності адекватних заходів з реагування на них набули системного характеру дії та потребують першочергового подолання, зокрема у сфері тінізації економіки, низького рівня наукоємності ВВП, низької

інноваційної активності, надмірної боргової залежності України, демографічної кризи, високого рівня безробіття, значної енергетичної залежності тощо. Системність зазначених загроз і відсутність дієвих механізмів нейтралізації підсилюють негативну сферу впливу і зумовлюють появу нових – додатково накопичених загроз, що значною мірою створюють кризові ситуації [4].

За механізмом впливу загрози розподіляють на прямі (безпосередні) та непрямі (опосередковані). Прямі загрози економічній безпеці держави за будь-яких умов призводять до негативних наслідків, адже часто створюються адресною навмисною діяльністю певних суб'єктів. Непрямі загрози чинять негативний вплив за наявності додаткових умов, що склалися у зовнішньому та внутрішньому середовищі об'єкта безпеки, адже вони переважно викликані змінами ринкової кон'юнктури або непередбачуваними подіями в умовах відсутності чи неефективності антикризового реагування.

У системі забезпечення економічної безпеки держави важливою є класифікація загроз за масштабами їх реалізації, під якими розуміють просторовий розмах негативних чинників безпеки, наявність яких перешкоджає реалізації національних економічних інтересів. За масштабом загрози розподіляють на: загальнонаціональні, які стосуються всіх суб'єктів економічної безпеки держави та проявляються на загальнонаціональному рівні; локальні, що проявляються за окремими складовими економічної безпеки й зачіпають національні економічні інтереси певних груп суб'єктів економічної безпеки; індивідуальні, які перешкоджають реалізації національних економічних інтересів окремих суб'єктів економічної безпеки [5].

Загрози економічній безпеці держави можуть бути як внутрішніми, так і зовнішніми, тобто можуть виникати як в країні, так і за її межами. Причому вони можуть зникати автоматично в умовах нормального функціонування національної економічної системи (ринкові механізми регулювання), а можуть потребувати нейтралізації за допомогою механізмів державного регулювання. У цьому контексті система раннього виявлення загроз економічній безпеці держави і запобігання їм має ґрунтуватися на всебічному багатокритеріальному поглибленому аналізі загроз економічній безпеці держави, що дасть змогу систематизувати їх та обрати найбільш дієві засоби та механізми протидії цим загрозам.

Список використаних джерел

1. Онищенко С. В. Загрози економічній безпеці України: сутність, оцінювання та механізм упередження : монографія / С. В. Онищенко, О. А. Пугач. – Полтава : ПолтНТУ, 2015. – 337 с.
2. Пастернак-Таранушенко Г. А. Філософські засади забезпечення економічної безпеки держави (з викладенням основ філософії екосистейту) / Г. А. Пастернак-Таранушенко // Національний інститут проблем міжнародної безпеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niisp.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?s=prnb5&issue=2001_1-2. – Назва з екрана.
3. Пироженко В. Методологія операціоналізації основних понять національної безпеки: гуманітарна складова / В. Пироженко // Політичний менеджмент. – 2006. – № 3. – С. 21–34.
4. Pugach A. A. Analysis the Threats to Economic Security of Ukraine in Modern Conditions of Functioning the National Economy / A. A. Pugach, A. V. Matkovskiy // European Applied Sciences. – Germany, 2014. – № 2. – 196 p.
5. Пугач О. А. Класифікація та систематизація загроз економічній безпеці держави в системі національної безпеки / О. А. Пугач // Економіка і організація управління. – 2014. – № 1(17)–2(18). – С. 209–217.

Кісельова А. О. – студентка факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент Харківського національного університету внутрішніх справ **Баранова В. В.**

СУЧАСНИЙ СТАН ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

На сьогодні роль податків як регулятора економіки невинно зростає. Держава шляхом встановлення податкових ставок та їх видів стимулює чи обмежує розвиток окремих галузей або сфер економіки. Податки є складною та надзвичайно впливовою фінансовою категорією. З одного боку, податки є фінансовим підґрунтям існування держави, мірилом її